

lep nauk, kako je presojati postopanje državnih poslancev, in dobilo bo več političke zvedenosti.

Maierjevci.

Resnico samo piši vestni zgodovinar!
A. Aškerc.

IV.

Nadzornik Majer je torej poslal nekaterim ljubljanskim učiteljem grajalna pisma pod firmo c. kr. mestnega šolskega sveta, ki je uradna oblast iste inštanca kakor so c. kr. okrajni šolski sveti.

Najznačilnejše pri tem predrznom Maierjevem koraku je to, da je učiteljem dal pisma dostaviti dne 15. julija, koje je bilo šolsko leto že sklenjeno, ko ni torej nihče izmed prizadetih mogel več zahtevati višjega nadzorstva, da bi mu bilo mogoče izpričati ob nepristranski in objektivni sodbi deželnega šolskega nadzornika svojo nedolžnost in Maierjevo nepravilnost. Maierjeva predrznost je tako gorostasna, da je dne 15. julija 1911 podal tisti papir celo nekemu učitelju, ki ga je inspiciiral meseca novembra 1910. Rabil je torej devet mesecev, preden je stresel svojo jezo nad učiteljem, ki presega po svoji izobrazbi devet Maierjev, ter mu onemogočil braniti krivično užaljeno stanovsko čast.

Ker Maier v tistih grajalnih papirjih citira in učiteljem v spomin kliče § 121. dokončnega šolskega in učnega reda, smemo misliti, da pozna tudi druge paragrafe, ako se ni naučil samo tistih, ki dajejo njemu oblast! Zato pa hočemo mi njega in javnost opozoriti na nekatera zakonita določila, ki govore učitelstvu in prid in ki naravnost zahtevajo, da vržemo Maierja pod paragraf, ker zlorablja svojo uradno oblast in krši zakon!

§ 118. dokon. š. in u. reda govori, da uživajo učne osebe kakor uradne osebe popolno zakonito varstvo oblasti. — Okoristiti se te določbe je v našem primeru prizadetim učiteljem nemogoče, ker so dobili pismeno grajo, ko so bili njihovi razredi zaključeni, ko jim torej tudi v novem šolskem letu ne bo mogoče zahtevati varstva oblasti, ker njihovih letošnjih razredov v isti sestavi ne bo nikoli več! Vsaka nova inšpekcija pojde torej na nov račun. Splošno našo trditve o podlih dušah in o podlih sredstvih specifikujejo dejstva sama. Maier je mislil: Vsekam jih zadnji hip, da jim ne bo kazalo nič drugega nego spraviti udarec! — In res! Enemu izmed prizadetih učiteljev je vročil šolski sluga Maierjev viš 15. julija popoldne, ko je sedel v prijateljski družbi na nekem ljubljanskem restavracijskem vrtu. Hudo preskoči vsak plot.

Vzlic temu svetujemo tovarišem, naj branijo svojo čast, v kar so opravičeni in dolžni storiti po analogiji II. odstavka § 119. dokon. š. in u. reda.

Pozivljamo člana mestnega šolskega sveta, naj energično pozovejo Maierja na odgovor! Na podlagi tega, kar smo doslej povedali o Maierju, jim bo to lahko; tem lažje jim pa bo to z ozirom na dejstva, ki jih navajamo danes.

Maier graja enega učitelja, ki ga je inspiciiral samo pol ure pri nemščini; graja učitelja, ki je dobil lani pohvalni dekret; graja enega, ki ima srednješolsko izobrazbo, izpit za meščanske šole, ki je bil okr. šolski nadzornik ter je priznan strokovnjak in pedagoški pisatelj, in graja učitelja, ki ima meščanski izpit in izpit za pouk gluhomih. Večje šušmarske napihjenosti si ne moremo misliti od človeka, ki ima sam na vesti renitentno upornost proti svojemu nekdanjemu voditelju na mestni nemški deški ljudski šoli!

Ali pa morda mislite, da se je to discipliniranje zgodilo in izvedlo tako kakor zahteva zakon? Kaj hoče Maierjev zakon! Zakon ni zato, da bi se mu naklanjal prazni klas, ki njega sijajno plesnivost markantno označuje uradna kvalifikacija, shranjena na c. kr. okr. šolskem svetu v Postojni!

Vse poklicane faktorje opozarjamo na zakon z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22, ki govori o strahovanju in odstavljanju učnega obojja. Te zakonite določbe naj si člani c. kr. mestnega šolskega sveta dobro in trajno vtisnejo v spomin in naj pri prvi priliki pokličejo Maierja na odgovor. C. kr. mestni šolski svet je šolska oblast, ki mora paziti — kakor vsaka druga oblast — da je popolnoma nesposobni

ljudje z avtokratsko naturo ne oropajo avtoritete in ji ne vtisnejo pečata pristranosti in demagogije! To so člani c. kr. mestnega šolskega sveta dolžni ugledu te šolske uradne korporacije in svoji časti. Njihova čast jim mora braniti, da ne sedejo več k eni mizi s človekom, ki je za svoj posel nesposoben, ki ignorira zakonita določila, ki tira ljubljansko ljudsko šolstvo v propast in ki tudi ne izvršuje svojih uradnih dolžnosti, ampak samo šikanira učitelstvo. Pri prvi priliki naj vprašajo Maierja, ali pozna § 50. ravnokar citiranega zakona, ki pravi: „Preden se kakemu udu učiteljskega stanu prisodi kaka strahovalna kazen, se mora dejanje pismeno ustanoviti in obdolženemu naznaniti, da se opraviči. — Ako se obdolženi ustno opraviči, se morato v zapisnik zapisati. Če (ustno ali pismeno) opravičenje zadostuje, naj se to obdolženemu pismeno naznani.“

Ker se ni zgodilo niti pičice tega, kar zahteva zakon, so vsi Maierjevi papirji neveljavni. Lahko mu jih vržejo nazaj v obraz ali na kak primernejši kraj! Maierja pa je treba poklicati na odgovor! To je naša zahteva, ki jo bomo ponavljali toliko časa, dokler ji ne ugođe!

Maierja pa je treba tudi vprašati, kako opravlja svojo nadzorniško službo. To vprašanje je opravičeno z ozirom na § 1. min. raz. z dne 18. maja 1869, št. 140/pr, in z ozirom na § 29. zakona z dne 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11. — § 1. imenovanega zakona pravi: „Okrajni šolski nadzornik se mora o stanju ljudskega šolstva v svojem uradnem okraju natančno prepričati, na izboljšanje in pospešitev šolstva z vso močjo delovati in osobito skrbeti za to, da se prenapolnjeni razredi razdele, obstoječe šole razširijo in nove ljudske šole ustanove. Nadalje mora javne in zasebne ljudske šole kar najpogosteje nadzorovati in v smislu dotičnih predpisov šole obiskovati.“ V enakem smislu govori tudi § 29. (I. odstavek).

Kako razumeva Maier izboljšanje in pospešitev šolstva, to smo dokazali v prejšnjih člankih. Kako se pa natančno prepričuje o stanju šolstva in kako šole najpogosteje nadzoruje, to vemo takoj, ako pomislimo, da je Maier kot nadzornik „zaradi bolezni“ skoro vedno na dopustu! Slavni Karel Simon se je v par mesecih, ko je nadomeščal bolnega nadzornika Turka, tako upehal, da sedaj ni več sposoben za nadzornika; Maier, nadzornik ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol — dasi sam nima izpita za meščanske šole — ki je vedno zaradi bolezni na dopustu, pa je še vedno dober za inšpektorja! Kdor more razumeti to logiko, pa jo naj razume!

Ako Maier inspiciira razred povprečno po pol ure, je to že veliko in zadostuje, da napravi o učitelju sodbo. Da je v takih razmerah njegova sodba konfuzna in krivična, je popolnoma umljivo. Dokaz: V nekem razredu je inspiciiral računstvo pol ure, potem je pa napravil sklep na uspehe vse dotične šole, češ, da je računstvo na tej šoli že nekaj let komaj zadostno in da se ustno računstvo vobče premalo goji — koustnega računstva sploh izpraševal ni!

Od takih inšpeksijskih poročil se zdrava pamet obrača s primernim zaničevanjem!

Svoj posebni namen pa kaže Maier tudi s tem, pa prihaja na inšpekcijo tikoma pred zaključkom šole (letos 13. in 14. julija), a svojo visoko inteligenco dokumentuje s korekturami v dnevniku, kjer zadnji dan šolskega leta razredni učitelj seveda ne more nič drugega napisati nego ponavljanje. Ako se je lani zavzemal za risanje z barvami, letos jim je pa napovedal vojno, če so bili doslej začetek in konec njegove pedagoške modrosti formulirani stavki, letos jim pa razglasa pogin — je to dokaz samo njegove zmedenosti in absolutne nesposobnosti in je to obenem obsodbatistična oblast, ki je napravila bolnega človeka za nadzornika in ga še vedno drži na tem mestu!

Rajni Pirker je imel o Maierju drugačno mnenje. Ko se je priporočal za naslednika po bivšem okrajnem šolskem nadzorniku Spintretu, se je Pirker izrazil: „Solcher Inspektoren bin ich schon satt!“

Pirker, oglasi se zopet! Žaklič Maierju in Maierjevem z grmečim glasom: V p e n z i o n !

Da niso kvalifikacije takega človeka nič vredne, je jasno kot beli dan. Nanje se ne more in ne sme ozirati noben pameten človek in se faktično tudi ne! — Styasnega je raztrgal do samih cap — Stiasny je postal okr. šolski nadzornik. Nekega ljubljanskega učitelja, ki ga notabene še poznal ni, je ogledal do kosti — dotičnik je postal vadniški učitelj Nadučitelja Škrbineca je obdelal do usmiljenja božjega — Škrbinec je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem! In tako dalje! Nobene treznosti, nobene razsodnosti, nobenega preudarka! O neki učiteljici, ki je prosila podpore, sa je izrekel: Podpore je sicer potrebna, čeprav je slaba učiteljica! — To se pravi: če je le mogoče, ji bom škodoval. — Sicer pa ni mogoče kaj drugega pričakovati od človeka, ki nima sam o sebi nobene stalne misli, ki ne more niti kot šolnik niti kot značaj služiti podrejenemu učitelstvu za zgled. Maier je igral že vse barve, kolikor jih zamore kranjska politika: nemškutar, liberalce, klerikalec, kar kdo hoče, kar bolje kaže! Naša sodba o njem je sklenjena!

Napredno učiteljstvo se ne boji nobenega nadzorovanja, ampak zahteva, da je vsako pravično, pošteno, strokovnjaško! Zato pozivljamo deželno šolsko oblast, naj od slej ona opravlja šolsko nadzorstvo nad ljubljanskim šolstvom, dokler ne pride na Maierjevo mesto mož, ki bo na svojem mestu!

Z Maierjem stran — to je sedaj naša zahteva, ki jo naglašamo v interesu šolstva!

Naš material še ni izčrpan. Ampak za enkrat bodi dovolj! Tudi Gabršek naj si zapomni, da stoji tik za Maierjevim hrbtom in da bo tudi on še dajal odgovor za policijsko vohanje po farovžih in za besede, ki jih je kričal letos meseca marca na ljubljanskem Grabnu! Vsi Maierjevci, kolikor jih še slepmiši v kranjskem šolstvu, naj vedo, da ne bomo prizanašali nikomur, ki ne umeva svojega posla! Časi hlapčevanja so minili; mi nočemo niti protekij niti potajevanja: resnica in pravica naj govori vedno in povsod prvo in zadnjo besedo!

In morala? Maierjevci naj si jo dobro zapomnijo: Ne kliči vraga!

Položaj našega stanu in pota naraščaja.

Referiral na zborovanju učiteljskih abiturientov 17. julija t. l. v Ljubljani učitelj Ivan Dimnik.

(Dalje.)

Aktivni naraščaj.

Premotriti nam je tudi stanje aktivnega našega stanovskega naraščaja, če hočemo ostati konsekventni.

Tudi naraščaj, ki je vstopal v stanovske vrste, se je prepuščal preveč samemu sebi. Odpraviti je v tem oziru v prvi vrsti glavne hibe.

Ta naraščaj, ki je do danes vstopal v stanovske vrste, je prihajal v te čisto popolnoma neinformiran o marsikaterem stanovskem in drugem vprašanju in je posegal v delo, ki ga teoretsko ni proučil.

Jaz stojim na stališču, da je predpogoj aktivnemu delu temeljit teoretski študij, ker le na ta način je mogoče izpopolnjevanje stroke, le na ta način je mogoče pridobivanje iniciativnih idej; takojšnje aktivno delo — brez vpogleda na polje, na katerem se deluje, pa vodi v mehanizem in čisto v zaostalost in otrplost — brez napredka.

Zatorej stojim na stališču, da nam našega stanovskega naraščaja ni takoj uvajati v naše stanovske strokovne organizacije, temveč ga je potreba uvesti v neko medorganizacijo, ki ima za smoter proučevanje stanovsko-strokovne organizacije, stanovsko-strokovnih stremeljenj in proučevanje splošno kulturno-narodnih vprašanj.

Obzorje našega naraščaja potrebuje najpoprej poglobljenja in izpopolnjevanja načel in prepričanja, ne pa takošnjega aktivnega dela, ki bi se vršilo v tem slučaju brez trdnega temelja, brez načel in prepričanja — brez smotra!

Moramo si pač pomagati na ta način, dokler nam šola ne daje tega, kar nam je nujno potrebno, če hočemo v duhu sodelovati s kulturnim svetom.

Najlažje bi bilo realizovati to idejo potom tiska, da bi si ustvarili torišče, od kjer bi se teoretsko-kritično premostrivala vsa naša narodna, stanovska, strokovna in splošna kulturna vprašanja z zgodovinsko preglednega in stanovskega stališča.

Toda to pojde za danes pač še težko, da bi si ustanovili lasten list, ki bi imel nalogo uvajati naš naraščaj na vsako polje kulturnega sveta in tako dovajati do temeljitega reševanja stanovskih in strokovnih vprašanj v naših tozadevnih glasilih in ostati bomo morali pri realizaciji te ideje skromnejši.

Kakor se je starejšemu učitelstvu pečati z reševanjem strokovnih vprašanj, tako se je pečati naraščaju s temeljnimi kulturnimi vprašanji v splošnem na vsakem polju, da si pridobi trdnega temelja ali temeljite splošne izobrazbe, ker sem mnenja, da ima pedagoška veda temeljiti na rezultatih moderne vede vsakega polja.

Do danes pa se je samoizobrazba naraščaja pretesno oklepala strokovnih mej.

Zbuditi močno kulturno gibanje med učiteljskim naraščajem, se nam predočuje vedno očitivneje in kaže se nam nujna potreba — organizovati v to svrhu k skupnemu delu ves učiteljski naraščaj.

Važno nalogo te organizacije vidim v vzgoji za stanovsko in strokovno delo, kakor tudi za narodno socialno delo.

Gojitev in uvajanje k vsestranski splošni izobrazbi; gojitev stika in nadziranje učiteljskega gibanja k zasmotrenemu delu; podpiranje učiteljskega naraščaja v moralnem in duševnem oziru; prirejanje zborovanj naraščaja — podobno današnjemu — to bi bilo delovno polje našega gibanja.

Pri nas je velika napaka pri vzgoji ta, da se enači vzgojno postopanje srednješolca in učiteljskega, medtem ko občutno lahko spoznavamo, da nam primanjkuje one vzgojne dobe, ki jo inteligent dobi z akademskim študijem. Medtem ko naša izobrazba napravi velik skok k takojšnjemu strokovnemu študiju, zaostane daleč v ozadju naša vzgoja in ne koraka vzporedno z izobrazbo.

In prepričan sem, če si ta nedostatek odpravimo sami z ravnokar obravnavanim organiziranjem, da ne posezamo s tem v področje nobeni dosedanjih naših organizacij, temveč da s tem le izpolnimo vrzel, ki do danes še ni bila izpolnjena v našem stanovskem organizmu in brez katere ni upati vednega poživljenja in napredovanja našega stanu.

Našemu stanovskemu gibanju ne bo nikdar škodovalo, če se pojavljajo kulturne struje, ki se izkušajo uveljaviti v stanu.

(Konec.)

Avstrijsko društvo učiteljev in učiteljic.

Učiteljsko društvo Mariborske okolice je dne 3. t. m. sklenilo sledeče: V pričo tolikih in mnogoletnih prevar glede pravične regulacije učiteljskih plač spoznava učiteljstvo, da je njegovo edino upanje le mogočna in enotna, vso Avstrijo obsegajoča organizacija, kakor jo imajo drugi stanovi, pred vsem naši gospodje nadzorniki, vsi uradniki, rokodelci, obrtniki i. t. d. Zaraditega se obrača učiteljsko društvo Mariborske okolice do vodstev „Zaveze“ in „Lehrerbunda“ z nujno prošnjo, naj ukrepejo potrebno, da se v doglednem času združijo vsa obstoječa velika učiteljska društva tudi v mogočno „Avstrijsko društvo učiteljev in učiteljic“, ki bi kot tako stalo na strogo internacionalni podlagi in bi zastopalo edino le stanovske, posebno materialne zadeve avstrijskega učiteljstva.

Kako je s petletninami na Goriškem.

Komen, 20. avgusta.

Na poziv tovariša y v 33. šte. tega cenjenega lista, ki se bavi z zakonom z dne 14. januarja 1906. dež. zak. št. 10., za pokn. grofijo Goriško-Gradišansko, čutim